

11/3/74

הרב אליעזר ברנשטיין

נשיא הסתדרות הרבנים באמריקה

לא היה להץ

למיניהם. יש לנו חזון מ, הוועדה לצדק חברי תי" של הרפורמים מחודש יאנואר. בו הם מבקשים מהקהילות להציף את ממשלת-ישראל בגלי מברקים בתאריך של יאנואר. התגובה של הסתדרות-הרבנים או באונוי הקונסול הישראלי בניו-יורק היתה, שברגע זה לא נגיב — כי יש לגולדה מאיר כאב-ראש גדולים יותר ואנו רואים את הבעיה כבעיה ישראלית. רק לאחר שבהיותנו בארץ לועידת-החורף נחברר לנו גודל הלחץ, רק כשנתברר לנו שחוגים אלה מקבלים עידוד מחוגים בממשלת-ישראל ומהסגל הדיפלומטי הישראלי באמריקה, ושיש כאן התערבות בלתי-נסבלת בחיינו בגולה, וכי השלכות פעולות אלה יזיקו גם למדינת ישראל — אז, רק אז החלטנו להגיב, שמא התפרש שתקנתנו כי הודאה.

לא יצאנו בהודעות לעתונות ולא בהצהרות פומביות. לא ביקשנו להטריד את הממשלה במברקים. אמרתיו למוכיר הממשלה ולשר ספיר, שכנגד כל מברק שקיבל אנו יכולים להעמיד המישה אנשים להפגין לפני משרדי המסלחת הישראלית — אבל לא כך דרכנו בקודש. מר ארנון, אשר שימש כקונסול בניו-יורק, הודה על זה. בשם החוגים האורתודוקסיים הרשמיים באמריקה ביקשנו שיחה עם השגריר לפני שלושה שבועות. טרם נענינו, אף שהתקיימו שיחות בין החוגים הרפורמיים למיניהם ובין הסגל הדיפלומטי הישראלי.

✱

עכשיו לעצם העניין. בארץ נוצרה תמונה מסולפת ברבר מהותם וכמותם של היהודים בארה"ב. במדור, "מעריב מארח" של ח' שבט תשל"ד כתב הרב ריצ'רד הירש, המוכיר הכללי של האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת: "הלגיטימיות של הורמס הקונסרוטיביים והרפורמיים מקובלת למעשה על ידי רוב היהודים האמריקאים האורתודוקסיים, ומלבד קבוצות רבנים בעלות נטיות קיצוניות, הרי שהיהדות האורתודוקסית משתפת פעולה עם שני זרמים גדולים אלה בכל מה שנוגע לארגון חיי בתי-כנסת. לרבנות בצבא ארצות-הברית, לחינוך קהילתי, לפעולות סעד ולי-תמיכה פוליטית, ותומכים במדינת-ישראל וביהדות-העולם".

נכון מאוד — אבל חסר כאן העיקר. אין שום שיתוף-פעולה בעניינים כלפי-פנים, בייחוד בענייני-דת. גם הזרם השמרני אינו מכיר בגיור הרפורמי, כביכול. אין שום חוג אורתודוקסי, ויהא המתון ביותר, המוכן אף לשוחח על עקירת אחד משרשי-היהדות; גיור כהלכה.

נשאלת השאלה, מה לרבנים רפורמיים ול-גרות? לפי ספרים שלהם 40 אחוז מהרבנים שלהם עורכים טקסי נישואי-הערובת בלא יומרה של גיור. חלק מהם עורכים את הטקס יחד עם כומר נוצרי, ואף מפיצים מודעות בעתונות שהם מוכנים לערוך את הטקסים האלה. היינו מבינים לוא תנועה זו, אשר היתה ממתנגדיה החריפים של הציונות עד קום-המדינה, היתה תובעת נישואים אורחיים. אבל מה לה ולגיון, שרוב רועיה הרוחניים אינם דורשים לא מילה ולא טבילה ולא קבלת עול-מצוות?

✱

מציע פשרות של בתי-דין מכל הזרמים, פשוט אינו מבין את יסודות-היהדות. גרות דורשת שלושה עיקרים — טבילה, קבלת עול-מצוות, ומילת-הגברים. אין שום מקום לפשרות. אין שום סיכוי, שמי, "אשר נקטו בעמדה זו יצטרכו למתן אותה". ישראל, אף על פי שחטא ישראל הוא. מבני-בניו של קורה שירתו בקודש, ובניהם של חברי, "השומר הצעיר" יש בהם מניחים תפילין כיום. אבל חסידי אומות-העולם אינם יהודים. לא האור-תודוקסיה היא ששינתה את תהליכי-הגיור, אשר הגיעו לנו מאבותינו מאז ועד היום, והיא לא תשנה אותם לא היום וגם לא מחר.

ולא ידעתי, עלול צייתי לחשוב, שהמרחק בין ניו-יורק לירושלים הוא כמרחק בין כדור-הארץ למאדים. הכתובת בעתוני-הארץ על יהדות-אמריקה, מסביב למחלוקת, "מי יהודי", הציגו תמונה מסולפת של יהדות ארה"ב ושל מה שהתרחש בימים שהתאמצה גב' גולדה מאיר לכונן את הממשלה.

הנה דוגמה אחת: נוצר רושם כאילו הרב יוסף דוב סולובייצ'יק נטל בידיו את היומה בהביעו דעתו, שאל למפד"ל להצטרף לממש" לה. רושם זה גרר התקפה מצד השר משה קול. אבל כל מי שרוצה, יוכל לשחזר את האמת מתוך דפיהם של עתוני-הארץ: ברא"ש שונה — חרושת מברקים (לפי הגדרתו של שר האוצר פנחס ספיר בפגישה עם משלחת הסתדרות-הרבנים) מצד הרפורמיים. לאור המצב הבינלאומי אז והיום הודענו לקונסוליה הישראלית ולשר ספיר, כי הזרם האורתודוקסי לא יצא בלחץ ציבורי מאמריקה. אמרנו כי וחי בעיה של הרישות המוחקת של מדינת-ישראל, וכשם שההונגתי לפני שנתיים ללחץ של חוגים אורתודוקסיים קיצוניים על המפד"ל, שתפרוש מן הממשלה, כך נתנגד ללחץ של חוגים אחרים, היזשים ובשדרה החמישית בניו-יורק ורשתם פרושה על ממשלת-ישראל. והנה הגיעה ידיעה של פשרה, כביכול, שהממשלה תתייעץ בגורמים רבניים בעולם. זהו דבר שאנו, כגורם הרבני החשוב שבי ארה"ב, והקהילות שלנו נוגעים בו במישורין. את התנגדותנו להצעה זו הבצענו באוניי ידידנו ברבנות ובמפד"ל. בלא הדלפות מכוונות לעתונות ואף לא לעתונאים המקורבים אלינו. תיכף לכך נודע, כי ב, קול ישראל" שודרה ידיעה שד"ר יוסף בורג וד"ר יצחק רפאל הודיעו, שהמפד"ל הצטרף לממשלה בהסכמת הרב יוסף דוב סולובייצ'יק. כמובן מיהרתי להכחיש את השקר; ורק לאחר-זמן נודע לנו שגם ראשי המפד"ל נדהמו בשמעם את הידיעה. אנו תמהים שעד עכשיו לא נתגלה, מי מסר ידיעה כזוהת זו.

הנני מעיד, שהרב סולובייצ'יק לא טלפן לישראל בכל הזקופה הסוערת. הוא סירב לקבל טלפונים מישראל, ואף הסיר את השופרות מן הטלפון תם ידיו הקרובים לא יכלו להתקשר אתו. הוא לא היה בבוסטון ביום המדובר, כפי שנמסר בעתונות-הארץ, אלא בניו-יורק.

1973 כפרברואר בהשכמת הבוקר הגיע אלי טלפון מירושלים, שמבקשים לדבר עם הרב סולובייצ'יק בענין רציני שחיי-האומה תלויים בו. שיחת-טלפון דומה הגיעה אל הרב שרגא שונפלד, סגן-נשיא ראשון של הסתדרות הרבנים, שנסע באופן מיוחד ל, ישיבה-יוניברסיטית" עם מנהל הסתדרות הרבנים, הרב ישראל קלוזנר. רק אז השיב הרב בטלפון והסביר, שאינו פוסק הלכה; שאל כמה שאלות והביע את דעתו, כחבר נאמן של המזרחי, שאין להצטרף לממשלה על יסוד הפשרה שנקראה לפניו, ושלדעתו אינה פשרה. לא הוא שצילצל קודם, ולא הוא שפסק, כפי שנמסר בארץ.

✱

נשאלת השאלה: למה מותר לתנועות הרפורמיות ללחץ לחץ בלתי-פוסק על הממשלה, ולרב סולובייצ'יק אסור לעוץ עצה לעמיתיו ברבנות, שביקשו חוות-דעתו? האין כאן מידת איפה ואיפה? ומה בדבר ההתקפות על הרב גורן והרבנות הראשית, שגילו דעתם כבעיה הנוגעת בנפש האומה? מצד אחד דורשים מן הרבנות להיות ערה לבעיות-הזמן והיות מעורבת בחיי-הציבור; ומצד שני, כשהרבנות מגלה אומץ-לב ואחריות היסטוריה ממהרים להטיף לה, "עזוה קום ברח לך".

לא נכונה המסקנה של מאמרי-המערכת ב, "מעריב" מכ"ט שבט, כאילו עמדת הרבנות הראשית גררה עיוות, "בלתי-נסבל של עירוב רבנים בארה"ב בהרכבת הממשלה בישראל". מה שכן נכון הוא, שהרוב בממשלת-ישראל נכנע ללחץ בלתי-פוסק של חוגים רפורמיים